

Muhasebe Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri: Harran Üniversitesi Örneği

Future Expectations of Vocational School Students Receiving Accounting Education: The Case of Harran University

Özlem YEMİNOĞLU^a Cahit ÖZTÜRK^b

^a Harran Üniversitesi Akçakale Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye. ozlemozer@harran.edu.tr

^b Adıyaman Üniversitesi, Besni Ali Erdemoğlu Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Adıyaman, Türkiye. cozturk@adiyaman.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin gelecek beklentilerini belirlenmektir. Ayrıca öğrencilerin gelecek beklentilerini etkileyen değişkenlere (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, okuduğu bölümü isteyerek tercih etme, ailenin gelir durumu, ikamet edilen bölge ve akrabaları arasında muhasebe mesleği icra etme durumu) göre gelecek beklentilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Araştırma verileri anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada 289 öğrenciye Şimşek (2012) tarafından geliştirilen “gelecek beklentisi ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen verilere analiz kapsamında güvenirlik analizi, Anova, t-testi ve Tukey testi uygulanmıştır. Gelecek beklentisi ölçeğinin boyutları analiz edildiğinde, öğrencilerin katılım düzeylerine göre en yüksek katılım düzeyinin 3,81 ortalama ile kişisel ve mesleki gelecek boyutunda, en düşük katılım düzeyinin ise 2,24 ortalama ile sosyal gelecek boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları programı isteyerek tercih etme durumu ile yaş, sınıf, bölüm ve ikamet edilen bölge değişkenlerine göre gelecek beklentisi alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin cinsiyetleri ve aile gelir düzeyleri ile gelecek beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Gelecek Beklentisi, Meslek Yüksekokulu

Gönderme Tarihi: 5 Mart 2026

Kabul Tarihi: 9 Haziran 2026

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the future expectations of students studying accounting at Harran University's vocational schools. Furthermore, it aims to ascertain whether these expectations differ according to variables influencing them (gender, age, department, class, choosing the department willingly, family income level, region of residence, and the presence of relatives working in the accounting profession). The research data were collected using a survey method. In the study, the “Future Expectation Scale” developed by Şimşek (2012) was administered to 289 students. Within the scope of the analysis, reliability analysis, ANOVA, independent samples t-test, and Tukey post-hoc test were applied to the obtained data. When the dimensions of the future expectations scale were analyzed, it was determined that the highest level of participation among students was in the personal and professional future dimension with an average of 3.81, while the lowest level of participation was in the social future dimension with an average of 2.24. Significant differences were found in the sub-dimensions of future expectations based on whether students willingly chose their program of study, and variables such as age, class, department, and region of residence. However, no significant difference was found between students' gender and family income level and their future expectations.

Keywords: Accounting, Future Expectations, Vocational School

Received: 5 March 2026

Accepted: 9 June 2026

Article Classification: Research Article

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Yeminoğlu, Ö., Öztürk, C. (2026). Muhasebe Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri: Harran Üniversitesi Örneği, İşletme Akademisi Dergisi, 7 (2), 84-99.

1. Giriş

İnsanlar, içinde bulundukları toplumla yaşamları boyunca sürekli etkileşim içindedirler. Kendilerini toplumun ayrılmaz bir parçası olarak gören kişiler, çevrelerini sürekli geliştirme ve genişletme çabasıdadırlar. Dolayısıyla eğitim ve öğretim sadece okul dönemiyle sınırlı kalmamakta, kişilerin okul sürecinde elde ettikleri bilgi ve becerileri hayat boyu öğrenme anlayışı çerçevesinde gelişmeyi sürdürmektedirler. Kişiler, bir taraftan toplumsal yapının bir ferdi olma sorumluluğunu yerine getirirken, diğer taraftan toplumun kendilerinden beklentilerine uygun birey olma yönünde kendilerini geliştirme çabasıdadırlar (Güzel, 2008: 137). Bu açıdan bireylerin geleceğe yönelik beklentileri ve kaygıları önem kazanmaktadır. Geleceğe yönelik amaç ve hedeflerini gerçekleştiremeyen ve buna bağlı olarak beklentilerini karşılayamayan kişilerde umutsuzluk duygusunun ortaya çıkma eğilimi artmaktadır. Bu kapsamda mesleki eğitim alan kişilerin, kendilerine uygun mesleği tercih etmeleri ve geleceğe yönelik olumlu beklentiler geliştirmeleri önemlidir (Tuncer, 2011: 936). Türk Dil Kurumu'na göre beklenti; "gerçekleşmesi beklenen şey" veya "bireyin kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü" anlamına gelir (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 05.02.2026). Gelecek beklentisi ise kişilerin gelecekle ilgili görüşlerini, kaygılarını, ilgilerini ve düşüncelerini içeren bilişsel haritalar olarak tanımlanmaktadır (Baş ve Altun, 2020). Gelecek, henüz gerçekleşmemiş ancak kişileri sürekli ileriye doğru yönelten ve arzu edilen yaşam şeklini ifade eden bir zaman boyutudur. Gelecek beklentisi, kişilerin gelecekte nasıl bir hayat sürmek istediklerini, hangi şartlarda ve kimlerle olmayı dilediklerine ilişkin kişisel ve toplumsal arzularını yansıtmaktadır (Apak, 2015: 126-127). Gelecek Beklentisi; güdülenme, planlama ve değerlendirme olmak üzere üç temel psikolojik süreçten oluşmaktadır (Tuncer, 2011: 937). Güdülenme safhasında kişiler, kendi güdülerini, değerleri ve beklentileri çerçevesinde geleceğe yönelik amaçlar belirlemekte ve neyi başarmak istediğine yönelik itici gücü oluşturmaktadır. Planlama sürecinde, belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gereken çalışmalar tasarlanmakta ve izlenecek stratejiler belirlenerek karşılaşılabilecek sorunlar ve bunların çözüm yolları geliştirilmektedir. Son olarak, değerlendirme sürecinde ise beklentilere ulaşabilme ihtimali analiz edilmektedir. Amaçlara ulaşma ihtimalinin ne kadar olduğu ve içinde bulunulan durumun bu amaçlara ulaşılabilirliği analiz edilmektedir (Şimşek, 2012: 94).

Gelecek beklentisi kavramıyla ilgili çalışmaların öncüsü W. I. Thomas olarak kabul edilir. Thomas 1920 yılında "Eğer kişi bir durumu gerçek olarak kabul ederse sonuçları da gerçek olur" diyerek beklentilerin sonuçları doğrudan etkilediğine dikkat çekmiştir. Thomas'a göre belirli bir eylem veya davranışın taşıdığı anlam söz konusu eylemin doğasından değil, bireylerin ona yükledikleri anlamlardan kaynaklanmaktadır. İnsanlar eylemlerine belirli anlamlar yüklemekte ve bu anlamlar, onların gelecekteki davranışlarını şekillendirmektedir. Bu açıdan kişilerin algıları ve beklentileri gelecekte gösterecekleri davranışları etkilemektedir (Hurn, 1993, Tatar, 2002, Aktaran: Şimşek, 2012: 92).

Yapılan araştırmalarda, aile yapısının kişilerin kaygı düzeylerini doğrudan etkileyen önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir (Zengin ve Şengel, 2020: 447). Bu açıdan aile üyelerinin, öğrencilerin program tercihlerinde etkisi ve baskısı yadsınamaz bir etkiye sahiptir. Ayrıca kişilerin olumlu gelecek beklentilerinin, mutluluk ve sağlıklı yaşam tercihleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Çiftçi ve Sarman, 2024: 138). Dolayısıyla öğrencilerin kariyer planlama, gelecek kurgusu ve rehberlik konuları ile ilgili yönlendirilmeleri ve bilgilendirilmeleri önem bir husustur. Bu konuda faaliyetlerin kurumsallaşması yararlı olacaktır (Aytaç ve Soylu, 2019: 336).

Belirli sektörlerde ara eleman yetiştirme sorumluluğu olan meslek yüksekokulları, günümüz koşullarında bu sorumluluğu etkin bir biçimde yerine getirmeyi zorlaştıran çeşitli yapısal ve çevresel faktörlerle karşı karşıyadır. Özellikle, teknolojik gelişmeler çalışma hayatını sürekli olarak güncellemekte ve iş piyasalarının beklentilerini değiştirmektedir. Bu durumda öğrencilerin, niteliklerine ve iş piyasasının beklentilerine bağlı olarak yeni yönelimleri ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan meslek yüksekokullarının, ortaya çıkan yeni beklenti ve gereksinimleri zamanında algılaması ve buna uygun politika ve uygulamalar geliştirmesi önemli bir husustur. Özellikle muhasebe eğitimi alan öğrencilerin gelecek beklentisi önem kazanmaktadır. Çünkü muhasebe mesleğinin yoğun çalışma temposu, sürekli değişen mevzuat yapısı ve mesleki sorumluluk gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin geleceğe ilişkin kaygı ve beklentilerini doğrudan etkileyebilmektedir. Ayrıca muhasebe eğitimi alan öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ve iş yaşamına ilişkin beklentileri, geleceğe bakış açılarını şekillendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle muhasebe alanında öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklenti düzeylerinin incelenmesi, hem eğitim sürecinin hem de mesleki yönelimlerin değerlendirilmesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın temel amacı, genelde muhasebe dersi alan yükseköğretim öğrencilerinin, özelde ise muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin geleceğe yönelik beklenti ve kaygı düzeylerini belirlemektir. Bu konuda öğrencilerin gelecek beklentilerini etkileyen değişkenleri (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, okuduğu bölümü isteyerek tercih etme, ailenin gelir durumu, ikamet edilen bölge ve akrabaları arasında muhasebe mesleği icra etme durumu) oraya çıkarmaktır. Ayrıca, muhasebe meslek adayı öğrencilerin okudukları programı tercih etmelerinde yakın çevrelerinin etkisini belirlemek çalışmanın bir başka amacını oluşturmaktadır.

2. Literatür Taraması

Gelecek beklentisinin bireyin psikolojik iyi oluşu ve yaşam biçimiyle ilişkisini ele alan araştırmalar, bu kavramın yalnızca bilişsel değil aynı zamanda duygusal ve davranışsal boyutları olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede Çiftçi ve Sarman (2024) tarafından, ergenlerde gelecek beklentisinin, mutluluk ve sağlıklı yaşam tarzı inancı üzerindeki etkisine ilişkin araştırmalarında, ergenlerin gelecek beklentilerinin hem mutluluk hem de sağlıklı yaşam tarzı inançları üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Geleceğe dair olumlu beklentileri olan ergenlerin daha mutlu oldukları ve sağlıklı yaşam davranışlarına daha fazla inandıkları görülmüştür. Gelecek beklentisinin bireysel özelliklerle ilişkisini açıklayan bu bulgu, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da desteklenmektedir. Bu kapsamda, Şanlı ve Saraçlı (2015) üniversite öğrencilerinin gelecek beklentilerini şekillendiren faktörlere yönelik yaptıkları araştırmada, öğrencilerin gelecek beklentileri üzerinde pozitif olarak en güçlü faktörün öğrencilerin kişilik özellikleri olduğunu tespit etmişlerdir. Kişilik özelliklerinin ise büyük ölçüde üniversite yıllarında oturduğu ve bireyin bağımsız bir kişi olarak nasıl davranacağına ilişkin olgunluk düzeyine bu dönemde ulaştığı belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca kişinin yetiştirilme biçimi, eğitim hayatında sorumluluk alması, sosyal çevreyle etkileşimi, aile içi iletişimi ve üniversiteden aldığı bilgilerin iş hayatında yeterli olacağına olan inancı öğrencilerin gelecek beklentilerini olumlu olarak etkileyen faktörler olduğu belirtilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri, sadece bireysel özelliklerden değil ayrıca mesleki alanların yapısal özelliklerinden ve kültürel beklentilerinden de etkilenmektedir. Bu bağlamda Elam ve Mendez (2010) araştırmalarında, muhasebe öğrencilerinin demografik yapısında ortaya çıkan dönüşümü incelemek ve geleneksel muhasebe mesleği kültürüyle öğrencilerin kariyer beklentilerinin uyumunu analiz etmişlerdir. Araştırmada, erkek egemen olan sektörde, kadın ve hispanik öğrencilerin sayısında artışın olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin, ailelerine zaman ayırmak için esnek çalışma düzeni, terfi süreçlerinin uzun çalışma saatleri yerine performans ve verimliliğe dayanmasını, sürekli ve olumlu geri bildirim alma ve iş yerinde inovasyon yapabilmeyi beklediklerini ortaya koymuştur. Ancak bu beklentilerin, geleneksel muhasebe mesleği kültürüyle ve uzun çalışma saatlerine dayalı yapısıyla potansiyel bir kültürel uyumsuzluk oluşturabileceği belirtilmiştir.

Bir başka çalışmada mesleğe özgü beklentilerin yanında, öğrencilerin kaygı seviyeleri ile ve bu kaygı seviyelerinin beklentilerle olan bağıntısı incelenmiştir. Zengin ve Şengel (2020), Türkiye’de turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygı ve beklenti düzeylerini belirlemeye yönelik araştırmalarında, üç beklenti boyutu (Mesleki Beklentiler, Kişisel Beklentiler, Toplumsal Beklentiler) ve bir kaygı boyutu (Mesleki ve Toplumsal Kaygılar) bulgulanmışlardır. Öğrencilerin kaygı ve beklentilerini etkileyen en önemli üç temel unsurun; aile yapısı, terör ve üniversite eğitiminin niteliği olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin geleceğe yönelik beklenti düzeyleri kızlara kıyasla daha yüksekken, kız öğrencilerin mesleki ve toplumsal kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca yaş ve eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerinin azaldığı belirlenmiştir. Araştırmada, beklenti ile kaygı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre bireylerin gelecek beklentileri yükseldikçe mesleki ve toplumsal kaygı düzeyleri azalmaktadır. Motivasyon ve beklenti ilişkisi akademik başarı bağlamında da ele alınmıştır. Aksu ve Tursun (2018) araştırmalarında, yükseköğretimde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin ders motivasyonları ile mesleki beklentilerinin, akademik başarıları üzerine pozitif yönde önemli bir etkiye sahip olduğunu saptamışlardır.

Helm (2015), çalışmasında Avusturya’daki 487 öğrenci üzerinde muhasebe yetkinlik gelişimini belirleyen faktörleri araştırmıştır. Çalışmasında matematik başarısının, geçmiş akademik başarının, içsel motivasyonun ve öğretmen desteğinin muhasebe yeterliliğini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Ancak öğrenme stratejilerinin ve öğrenme için harcanan sürenin muhasebe yetkinlik gelişimi üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Demografik faktörlerin gelecek beklentisi üzerindeki etkisini meslek yüksekokulu öğrencileri özelinde araştıran Tuncer (2011), meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin çeşitli faktörlere göre gelecek beklentilerini analiz etmiştir. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve kardeş sayısının 3 ve 4 olan öğrencilerin diğer kardeş sayısı gruplarına göre gelecek beklentisinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca genel ortalamalarına göre ailesi il merkezinde yaşayanların, babasının yükseköğretim mezunu olanların, sosyalleşebilen öğrencilerin ve muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde öğrenim gören kişilerin gelecek beklentisi görece daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Sadece öğrenciler ile sınırlı olmayan gelecek beklentisi, toplumsal açıdan dezavantajlı kesimler üzerine de incelenmiştir. Apak (2015) Mardin ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri üzerine yaptığı araştırmada; göçmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayı istedikleri bu isteğin erkeklerde daha yüksek olduğu, eğitim düzeyi arttıkça vatandaşlık talebinin azaldığı belirlenmiştir. Göçmenlerin Türkiye'yi tercih etmelerinde vatandaşlık haklarından faydalanmak, güvenlik, coğrafi yakınlık ve Suriye'deki savaş durumunun belirsizliği ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencileri bağlamında cinsiyet ve sınıf düzeyine ilişkin bulgular, farklı üniversitelerde yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Işık ve Bahat (2021), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerinin gelecek beklentilerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada; erkek öğrencilerin gelecek beklenti düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca genel olarak sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin ekonomik, sosyal, eğitsel, kişisel ve mesleki gelecek beklentilerinin azaldığı; buna karşılık gelecek kaygılarının arttığı belirlenmiştir. Bununla birlikte yaş, öğrenim düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu ve eğitim düzeyleri, ikamet edilen bölge, ailenin gelir düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre öğrencilerin gelecek beklentilerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Bekçi, Apalı ve Köse (2020), Muhasebe ve finansal yönetim bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, staj uygulamalarına yönelik beklentilerini belirlemek ve bu beklentilerin staj sonrasında ne kadar karşılandığını ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmada, öğrencilerin okulda öğrendikleri teorik bilginin stajda yararlı olacağı beklentisi, stajın mesleki ve kişisel gelişimine katkı sağlayacağı beklentisi, muhasebe uygulamalarına aktif olarak katılabilme beklentisi ve muhasebe mesleğini yakından tanıyabilme beklentisinin gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca staj yerinin uygulama ve işleyişi, kurum kültürünü deneyimleme imkânı beklentisinin gerçekleştiği bulgulanmıştır. Ancak öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kararlarını netleştirme beklentisinin karşılamadığı tespit edilmiştir.

Muhasebe meslek mensubu olarak çalışacakların niteliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda yapılan çalışmalar, gelecek beklentisine farklı bir perspektif kazandırmıştır. Bu konuda Atabay (2020) araştırmasında, SMMM'lerin muhasebe elemanlarında aradıkları özellikleri belirlemeyi ve mezunların nitelikleri ile işveren beklentileri arasındaki uyumsuzluğun (beklenti boşluğunun) düzeyini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmada, öğrenci niteliğiyle ilgili en fazla önemsenen becerinin insan ilişkileri becerisi olduğu ve genellikle meslek mensubu seçiminde teknik becerilerden çok jenerik becerilere önem verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca beklenti boşluğunun en yüksek olduğu alanların sorun çözme, takım çalışması, sözlü iletişim ve insan ilişkileri becerileri olduğu belirlenmiştir. Teknik becerileri açısından beklenti boşluğunun en yüksek olduğu alanın ise temel ofis programlarını kullanma yeterliliği olduğu ortaya çıkmıştır. Meslek mensubu seçiminde kişisel özellikler bakımından öncelikle doğruluk, dürüstlük ve güvenilirlik arandığı, sorumluluk disiplinli ve sabırlı olmanın da önemli özellikler olarak meslek mensuplarında aranan kişisel özelliklerden olduğu tespit edilmiştir. Gelecek beklentisini, farklı ülkelerdeki üniversite öğrencileri üzerine inceleyen Ataman (2022), Türkiye ve Azerbaycan veterinerlik fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin gelecek beklentileri, mesleki kaygı düzeyleri ve kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada gelecek beklentisinin, mesleki kaygı ile negatif, kariyer uyum yeteneği ile pozitif bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye'deki öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça gelecek beklentisinin de arttığı belirlenmiştir.

Elo, T. vd, (2024), çalışmalarında Finlandiya'daki muhasebe öğrencilerinin eğitimleri sırasında kazandıkları becerileri ile mesleki gelecekte ihtiyaç duyacakları yetkinlikler arasındaki beklenti ve performans farklarını incelemişlerdir. Araştırmada, öğrencilerin beklentilerinin mevcut eğitim performanslarının çok üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle teknolojik beceriler ve sosyal becerilerde büyük gelişim eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca muhasebe eğitiminin dijital dönüşüm ve değişen iş dünyasının ihtiyaçlarına

cevap verebilmesi için acil bir şekilde müfredatın güncellenmesi ve özellikle teknolojik yetkinliklere daha fazla odaklanılması gerektiğini belirtilmiştir.

Öğrencilerin gelecek beklentileri ile kaygıları arasındaki ilişki, işletme eğitimi alan öğrenciler üzerinde de ele alınmıştır. Aytar ve Soylu (2019) araştırmalarında, işletme bölümü öğrencilerinin gelecek kaygı ve beklentilerine ilişkin faktörlerin belirlenmesini amaçlamıştır. Öğrencilerin gelecek beklentilerinin genel olarak yüksek ve olumlu düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin geleceğe dair en önemli kaygılarının ise işsizlik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca aile desteğinin, yaşadıkları sorunlarla ve stresle baş etme sürecinde en önemli unsur olduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde, öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki de farklı fakülteler bağlamında araştırılmıştır. Ay (2020), İlahiyat fakültesi öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ile gelecek beklentileri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin kişisel gelişim ve mesleki eğitim süreçlerinden duydukları memnuniyet arttıkça, geleceğe yönelik beklentileri de aynı doğrultuda artış gösterdiği belirtilmiştir.

Son olarak, lisansüstü öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar gelecek beklentilerinin eğitim düzeyine göre farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Demirel, Çuhadar ve Arslan (2019) araştırmalarında, lisansüstü eğitim alan öğrencilerin gelecek beklentilerinin cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyi gibi faktörler kapsamında incelemişlerdir. Gelecek beklentilerinin cinsiyete, eğitime ve gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada, genel beklenti düzeylerine göre en yüksek ortalamaya sahip alan "Kişisel ve Mesleki Gelecek" iken, en düşük beklenti düzeyi "Ekonomik Gelecek" alt boyutunda ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmada doktora eğitimi alan öğrencilerin ekonomik, eğitsel ile kişisel ve mesleki gelecek beklentileri genel olarak yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe dersi alan öğrencilerin gelecek beklentilerinin ve bu beklentileri etkileyen değişkenlerin tespit edilmesidir. Ayrıca araştırmanın bir başka amacı, muhasebe dersi alan öğrencilerin gelecek beklentilerinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında yapılabilmesi için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (Tarih: 17.02.2025, Sayı: 2025/55) onay alınmıştır. Bu bağlamda, Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında çeşitli programlarda okuyan ve muhasebe dersi alan öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilere 2024-2025 eğitim öğretim döneminde anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Meslek yüksekokullarının çeşitli programlarında muhasebe dersi alan toplam 772 öğrenci bulunmaktadır (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>). Ancak kayıtlı öğrencilerin neredeyse yarısı okula devam etmemektedir. Bu kapsamda %95 güven aralığında örneklem büyüklüğünün 257 öğrenci olduğu hesaplanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2019: 129). Bütün öğrenciler araştırmanın amacı konusunda bilgilendirildikten sonra araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerden kullanılabilir 289 anket elde edilmiştir. Gelecek beklentisi ölçeğinin kullanımı için ise ayrıca Şimşek'ten gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Anketin ilk kısmında öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin sorular bulunmaktadır. İkinci kısımda ise Şimşek (2012) tarafından geliştirilen "gelecek beklentisi ölçeği" bulunmaktadır. Ölçek, 7 madde ekonomik gelecek, 9 madde sosyal gelecek, 7 madde eğitsel gelecek ve 10 madde kişisel ve mesleki gelecek olmak üzere 4 boyuttan ve 33 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci kısımda yer alan ifadelerin tamamı 5'li likert tipi (Hiç Katılmıyorum= 1, Tamamen Katılıyorum= 5) soru formatından oluşmaktadır. Elde edilen verilere SPSS 21 programı kullanılarak güvenirlik analizi, Anova, t-testi ve Tukey testi uygulanmıştır.

4. Analiz ve Bulgular

Aşağıda Tablo 1’de ankete katılan meslek yüksekokulu öğrencilerinin frekans analizi yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	201	69,6
	Erkek	88	30,4
Yaş	17-19	95	32,9
	20-22	138	47,8
	23 ve üzeri	56	19,4
Bölümünüz	Muhasebe ve Vergi	111	38,4
	Bankacılık ve Sigortacılık	40	13,8
	Büro Yönetimi	34	11,8
	Diğer	104	36
Sınıfınız	1.Sınıf	217	75,1
	2.Sınıf	72	24,9
Okuduğunuz Bölümü İsteyerek mi Tercih Ettiniz	Evet	187	64,7
	Hayır	102	35,3
Aile Gelir Düzeyi	0-10.000TL	140	48,4
	11.000-20.000TL	51	17,6
	21.000-30.000TL	39	13,5
	31.000TL ve üzeri	59	20,4
Akrabalarınız Arasında Muhasebe Mesleği Yapan Var mı?	Evet	87	30,1
	Hayır	202	69,9
İkamet Edilen Bölge	Güneydoğu Anadolu	239	82,7
	Diğer	50	17,3

Tablo 1 incelendiğinde, ankete katılanların 201’i kız, 88’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşlarına göre en büyük yığılmanın %47,8 ile 20-22 yaşında, en az yığılmanın da %19,4 ile 23 ve üzeri yaşında olan öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre %38,4’ünün muhasebe ve vergi, %13,8’inin bankacılık ve sigortacılık, %11,8’inin büro yönetimi ve %36’sının diğer bölümlerde (işletme yönetimi, çağrı merkezi hizmetleri, optisyenlik, dış ticaret, sağlık turizmi işletmeciliği) oldukları gözlemlenmektedir. Okudukları sınıflara göre ise %75,1’inin 1.sınıf ve %24,9’unun 2.sınıf olduğu görülmektedir. Katılımcıların %64,7’sinin muhasebe programını isteyerek tercih ettiği ancak %35,3’ünün ise istemeyerek tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Ailenin gelir düzeyine göre katılımcıların %48,4’ünün 0-10.000TL, %17,6’sının 11.000-20.000TL, %13,5’inin 21.000-30.000TL ve %20,4’ünün ise 31.000TL ve üzeri bir gelire sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların %30,1’nin akrabaları arasında muhasebe mesleğini icra edenlerin bulunduğu, %69,9’unun ise akrabaları arasında muhasebe mesleğiyle ilgilenen kimsenin bulunmadığı tespit edilmiştir. İkamet edilen bölgelere göre en büyük yığılmanın %82,7 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde sonrasında ise %17,3 ile diğer bölgelerde (Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu) olduğu ortaya çıkmıştır.

Bir ölçme aracının ölçmek istediği kavramı tutarlı bir biçimde ölçme derecesini göstermek amacıyla güvenilirlik analizi yapılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2017: 329). Sosyal bilimlerde ölçek güvenilirliği test edilirken en çok kullanılan modellerden biri olan Cronbach’s Alpha katsayısıdır. Aşağıda Tablo 2’de kullanılan anketin güvenilirlik analizi yer almaktadır.

Tablo 2. Güvenirlilik Analizi

Cronbach’s Alpha	N
0,937	33

Yapılan güvenilirlik analizine göre ölçeğin güvenilirlik katsayısının yüksek (cronbach's alpha= 0,937) olduğu tespit edilmiştir. Bu oranın %40'tan küçük olması ölçeğin güvenilir olmadığını; %80 ve üzeri olması durumunda ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2017: 445).

Aşağıda Tablo 3'te araştırmada kullanılan ölçeğin frekans dağılımı ve açıklayıcı istatistikleri verilmiştir.

Tablo 3. Frekans Dağılımı ve Açıklayıcı İstatistikler

	Ölçek Maddeleri	Ortalama	Standart Sapma
Ekonomik Gelecek Boyutu	Gelecekte hayat şartlarının daha iyi olacağına inanıyorum	2,40	1,330
	Gelecekte ekonomik koşulların daha iyi olacağına inanıyorum	2,18	1,215
	Gelecekte yaşam standartlarının daha iyi olacağına inanıyorum	2,40	1,232
	Gelecekte yaşam refah düzeyinin daha iyi olacağına inanıyorum	2,32	1,195
	Gelecekte iş imkânlarının daha iyi olacağına inanıyorum	2,27	1,246
	Gelecekte ülkemizin yaşam koşullarının daha iyi olacağına inanıyorum	2,14	1,165
	Gelecekte bulunduğum şehrin yaşam için daha iyi olacağına inanıyorum	2,43	1,290
Sosyal Gelecek Boyutu	Gelecekte sorunların daha hızlı çözüleceğine inanıyorum	2,45	1,263
	Gelecekte sorunların daha az olacağına inanıyorum	2,11	1,123
	Gelecekte insanların daha mutlu olacağına inanıyorum	2,27	1,211
	Gelecekte daha barışçı ve demokratik bir toplum olacağımıza inanıyorum	2,32	1,174
	Gelecekte insan ilişkilerinin daha iyi olacağına inanıyorum	2,23	1,117
	Gelecekte hukuk düzeninin daha iyi olacağına inanıyorum	2,18	1,172
	Gelecekte insanların daha hoşgörülü olacaklarına inanıyorum	2,15	1,093
	Gelecekte insanların farklılıklara daha saygılı olacağına inanıyorum	2,42	1,161
	Gelecekte aile ve akrabalık ilişkilerinin daha iyi olacağına inanıyorum	2,06	1,164
Eğitsel Gelecek Boyutu	Gelecekte okulların eğitim imkânlarının daha iyi olacağına inanıyorum	2,50	1,234
	Gelecekte daha iyi öğretmenlerin yetişeceğine inanıyorum	2,67	1,227
	Gelecekte öğrencilerin daha iyi koşullarda eğitim göreceğine inanıyorum	2,69	1,294
	Gelecekte öğrencilerin daha nitelikli olacağına inanıyorum	2,51	1,191
	Gelecekte okulların daha iyi eğitim vereceğine inanıyorum	2,57	1,295
	Gelecekte ailelerin eğitim sürecine daha etkin katılacağına inanıyorum	2,74	1,333
	Gelecekte okul yöneticilerinin daha iyi ve yeterli olacağına inanıyorum	2,59	1,264
Kişisel ve Mesleki Gelecek Boyutu	Gelecekte yapacağım mesleğe katkı sağlayacağıma inanıyorum	3,47	1,387
	Gelecekte yapacağım meslekte ilerleme sağlayacağıma inanıyorum	3,58	1,323
	Gelecekte daha sorumlu bir kişi olacağıma inanıyorum	3,91	1,241
	Gelecekte daha girişimci bir birey olacağına inanıyorum	3,67	1,312
	Gelecekte daha bağımsız bir kişi olacağıma inanıyorum	3,74	1,296
	Gelecekte iyi bir aile kuracağıma inanıyorum	3,97	1,233
	Gelecekte kendi kendimi yönetebilen birisi olacağıma inanıyorum	4,02	1,219
	Gelecekte hayatın benim için daha anlamlı olacağına inanıyorum	3,66	1,332
	Gelecekte topluma yararlı bir birey olacağıma inanıyorum	4,07	1,148
	Gelecekte toplumda saygın bir yer edineceğime inanıyorum	4,01	1,205

Ankete katılan öğrencilerin genel olarak ölçek maddelerine verdikleri cevapların frekans dağılımı ve açıklayıcı istatistikleri tablo 3'te incelenmiştir. Öğrencilerin ekonomik gelecek boyutunda, en çok katıldığı ifade

“Gelecekte bulunduğum şehrin yaşam için daha iyi olacağına inanıyorum” (ortalama 2,43) ifadesi iken en az katıldığı ifade “Gelecekte ülkemizin yaşam koşullarının daha iyi olacağına inanıyorum” (ortalama 2,14) ifadesidir. Genel olarak öğrencilerin ekonomik gelecek ile ilgili beklentilerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin yaşadıkları şehrin gelecekte daha iyi koşullarda olacağına dair beklentilerinin, görece ülkenin gelecekte daha iyi koşullarda olacağına dair beklentilerinden daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ulusal ekonominin makro düzeyde belirsizlikler taşıması ve enflasyonist durum, öğrencileri bu yönde bir tutum oluşturmaya sevk etmiş olabilir.

Sosyal gelecek boyutunda, öğrencilerin en çok katıldığı ifade “Gelecekte sorunların daha hızlı çözüleceğine inanıyorum” (ortalama 2,45) ifadesi iken en az katıldığı ifade “Gelecekte aile ve akrabalık ilişkilerinin daha iyi olacağına inanıyorum” (ortalama 2,06) ifadesidir. Bu bulgu, öğrencilerin gelecekte sosyal çevre ilişkileri içinde aile-akraba ilişkilerinin azalacağını beklediklerini, bunun yanı sıra sorunların çözümüne yönelik beklentilerinin ise görece daha hızlı olacağını göstermektedir.

Eğitsel boyut incelendiğinde ise öğrencilerin en çok katıldığı ifade “Gelecekte ailelerin eğitim sürecine daha etkin katılacağına inanıyorum” (ortalama 2,74) ifadesi iken en az katıldığı ifade “Gelecekte okulların eğitim imkânlarının daha iyi olacağına inanıyorum” (ortalama 2,50) ifadesidir. Öğrencilerin eğitim imkânlarının veya altyapısının iyileşeceğine yönelik beklentileri diğer eğitsel boyuttaki ifadelerle kıyasla daha sınırlı iken, ailelerin eğitim sürecindeki rollerinin artacağı yönündeki beklentileri görece daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Eğitim imkanlarının iyileşmesi, ekonomik koşulların iyileşmesi düzeyi ile ilişkisi olduğu düşünüldüğünde, makro düzeyde ekonomik şartların iyileşeceğine dair öğrencilerin beklentilerinin düşük olması, eğitim imkânlarında da beklentilerini düşürdüğü söylenebilir. Bu süreçte ailelere daha fazla eğitim maliyeti yükleneceğinden eğitimde ailelerin daha aktif rol almaları gerektiği düşünülebilir.

Araştırmada öğrencilerin gelecek beklentilerinin en yüksek düzeyde olduğu boyut, kişisel ve mesleki gelecek boyutudur. Bu sonuç, literatürde gelecek beklentisi ile ilgili yapılan bazı araştırmalarla aynı yöndedir (Şimşek, 2012; Yavuzer vd, 2005). Kişisel ve mesleki gelecek boyutunda birbirine yakın oranda ortalamalar ile “Gelecekte topluma yararlı bir birey olacağıma inanıyorum” (ortalama 4,07), “Gelecekte kendi kendimi yönetebilen birisi olacağıma inanıyorum” (ortalama 4,02) ve “Gelecekte toplumda saygın bir yer edineceğime inanıyorum” (ortalama 4,01) ifadeleri öğrencilerin en çok katıldığı ifadelerdir. Bu durum öğrencilerin öz yeterlilik, toplumsal katkı ve saygınlık gibi kişisel gelişim ve sosyal statü kapsamında güçlü bir beklenti içinde olduklarını göstermektedir. Buna karşılık “Gelecekte yapacağım mesleğe katkı sağlayacağıma inanıyorum” (ortalama 3,47) ile “Gelecekte yapacağım meslekte ilerleme sağlayacağıma inanıyorum” (ortalama 3,58) ifadelerine daha düşük düzeyde katılım gösterilmiştir. Bu durum ise öğrencilerin mesleklerine sağlayacakları katkıyla kariyerlerinin gelişimi konusunda daha temkinli bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin topluma yararlı ve saygın kişiler olacaklarına inanmalarına rağmen ileride yapacakları mesleğe katkıda bulunarak kariyer gelişiminde bulunacaklarına dair beklentileri daha düşük bir düzeydedir.

Gelecek beklentisi ölçeğinin boyutları açısından öğrencilerin katılım düzeyleri incelendiğinde, en yüksek katılım düzeyinin 3,81 ortalama ile kişisel ve mesleki gelecek boyutunda gerçekleştiği belirlenmiştir. Bunu; 2,61 ortalama ile eğitsel gelecek boyutu, 2,30 ortalama ile ekonomik gelecek boyutu ve en az katılım düzeyi ile 2,24 ortalama ile sosyal gelecek boyutu olarak gerçekleşmiştir. Öğrencilerin gelecek beklentilerinin ankette kullanılan diğer değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek için fark analizleri yapılmıştır. Analizde, iki gruplu değişkenler için parametrik testlerden t-testi, ikiden fazla gruplu değişkenler için ANOVA testi uygulanmıştır. Bu kapsamda cinsiyet, sınıf, öğrenim görülen programı tercih durumu, akrabalar arasında muhasebe mesleğini icra etme ve ikamet edilen bölge değişkenleri için Independent Samples T-testi (bağımsız örneklem için t-testi) kullanılmıştır. Öğrencilerin yaşı, bölümü ve aile gelir düzeyi değişkenleri için ise One-way ANOVA (Tek Faktör Varyans Analizi) testi kullanılmıştır.

Aşağıda Tablo 4’te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre cinsiyet değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Ekonomik Gelecek	Kız	201	2,28	0,90	-0,746	0,456
	Erkek	88	2,37	1,09		
Sosyal Gelecek	Kız	201	2,25	0,82	0,115	0,908
	Erkek	88	2,23	0,88		
Eğitsel Gelecek	Kız	201	2,62	0,96	0,387	0,699
	Erkek	88	2,57	1,07		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	Kız	201	3,84	0,96	0,847	0,398
	Erkek	88	3,74	0,98		

Tablo 4’te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutları, cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde; öğrencilerin, gelecek beklentilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. ($p>0,05$).

Aşağıda Tablo 5’te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre sınıf değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 5. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Sınıf	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Ekonomik Gelecek	1.Sınıf	217	2,23	0,96	-2,548	0,011
	2.Sınıf	72	2,56	0,94		
Sosyal Gelecek	1.Sınıf	217	2,17	0,81	-2,732	0,007
	2.Sınıf	72	2,47	0,88		
Eğitsel Gelecek	1.Sınıf	217	2,57	1,03	-1,343	0,181
	2.Sınıf	72	2,74	0,89		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	1.Sınıf	217	3,81	0,97	-0,078	0,938
	2.Sınıf	72	3,82	0,98		

Tablo 5’te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutları, öğrencilerin okudukları sınıf açısından incelendiğinde; öğrencilerin, eğitsel gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek boyutlarında anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. ($p>0,05$). Ancak, ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarında, öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı fark tespit edilmiştir. ($p<0,05$). Buna göre ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarında 2. sınıf öğrencilerinin gelecek beklentileri, 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Aşağıda Tablo 6’da gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre programı isteyerek tercih etme değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Programı İsteyerek Tercih Etme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Programı İsteyerek Tercih Etme Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Ekonomik Gelecek	Evet	187	2,40	0,97	2,190	0,029
	Hayır	102	2,14	0,93		
Sosyal Gelecek	Evet	187	2,27	0,80	0,657	0,512
	Hayır	102	2,20	0,91		
Eğitsel Gelecek	Evet	187	2,66	1,00	1,127	0,261
	Hayır	102	2,52	0,98		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	Evet	187	3,93	0,89	2,694	0,008
	Hayır	102	3,59	1,07		

Tablo 6’da gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutları, öğrencilerin okudukları programı isteyerek tercih etmeleri açısından incelendiğinde; öğrencilerin, sosyal gelecek ve eğitsel gelecek boyutlarında, programı isteyerek tercih etme durumuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. ($p>0,05$). Ancak, ekonomik gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek boyutlarında, öğrencilerin okudukları programı isteyerek

tercih etme durumuna göre anlamlı fark tespit edilmiştir. ($p<0,05$). Araştırmada, programı isteyerek tercih eden öğrencilerin ekonomik gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek beklenti düzeylerinin, programı istemeyerek tercih eden öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aşağıda Tablo 7’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre akrabalar arasında muhasebe mesleğini icra etme değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Akrabalar Arasında Muhasebe Mesleğini İcra Etme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Akrabalar Arasında Muhasebe Mesleğini İcra Etme Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Ekonomik Gelecek	Evet	87	2,32	1,07	0,151	0,880
	Hayır	202	2,30	0,91		
Sosyal Gelecek	Evet	87	2,18	0,96	-0,731	0,466
	Hayır	202	2,27	0,78		
Eğitsel Gelecek	Evet	87	2,45	1,03	-1,732	0,084
	Hayır	202	2,68	0,98		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	Evet	87	3,93	0,88	1,407	0,160
	Hayır	202	3,76	1,00		

Tablo 7’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutları, akrabalar arasında muhasebe mesleğini icra etme durumu değişkeni açısından incelendiğinde; öğrencilerin gelecek beklentilerinin, akrabaları arasında muhasebe mesleğini icra etme durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. ($p>0,05$).

Aşağıda Tablo 8’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre ikamet edilen bölge değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 8. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin İkamet Edilen Bölge Değişkeni Açısından İncelenmesi

	İkamet Edilen Bölge	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Ekonomik Gelecek	Güneydoğu Anadolu	239	2,31	0,95	0,110	0,912
	Diğer	50	2,29	1,01		
Sosyal Gelecek	Güneydoğu Anadolu	239	2,21	0,81	-1,590	0,113
	Diğer	50	2,41	0,94		
Eğitsel Gelecek	Güneydoğu Anadolu	239	2,60	0,99	-0,397	0,691
	Diğer	50	2,66	1,02		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	Güneydoğu Anadolu	239	3,88	0,92	2,239	0,029
	Diğer	50	3,49	1,14		

Tablo 8’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutları, öğrencilerin ikamet ettikleri bölge açısından incelendiğinde; ekonomik gelecek, sosyal gelecek ve eğitsel gelecek boyutlarında, öğrencilerin ikamet ettikleri bölge durumuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. ($p>0,05$). Ancak, kişisel ve mesleki gelecek boyutunda, öğrencilerin ikamet ettikleri bölge durumuna göre anlamlı fark tespit edilmiştir. ($p<0,05$). Kişisel ve mesleki gelecek boyutunda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ikamet eden öğrencilerin kişisel ve mesleki gelecek beklenti düzeylerinin, diğer bölgelerde ikamet eden öğrencilerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bundan sonraki kısmında öğrencilerin gelecek beklentilerinin yaş, bölüm ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre fark oluşturup oluşturmadığını test etmek için ANOVA (Tek Faktör Varyans Analizi) kullanılmıştır. Aşağıda Tablo 9’da gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre yaş değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 9. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Yaş Grupları	N	Ort.	Std. Sapma	f	p
Ekonomik Gelecek	17-19	95	2,37	0,982	1,643	0,195
	20-22	138	2,21	0,952		
	23 ve üzeri	56	2,46	0,933		
Sosyal Gelecek	17-19	95	2,16	0,798	1,269	0,283
	20-22	138	2,24	0,851		
	23 ve üzeri	56	2,38	0,872		
Eğitsel Gelecek	17-19	95	2,72	1,029	1,022	0,361
	20-22	138	2,58	1,011		
	23 ve üzeri	56	2,50	0,899		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	17-19	95	3,91	0,908	4,519	0,012
	20-22	138	3,64	1,034		
	23 ve üzeri	56	4,06	0,823		

Tablo 9’da gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı farklılığı test etmek amacıyla yapılan ANOVA analizi incelendiğinde; ekonomik gelecek, sosyal gelecek ve eğitsel gelecek boyutlarında öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Ancak kişisel ve mesleki gelecek boyutunun öğrencilerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için tukey testi uygulanmıştır. Aşağıda Tablo 10’da kişisel ve mesleki gelecek boyutunun öğrencilerin yaşlarına göre tukey testi sonucu yer almaktadır.

Tablo 10. Kişisel ve Mesleki Gelecek Boyutunun, Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesinde Tukey Testi Bulguları

Grup (i)	Grup (j)	Fark (i-j)	Standart hata	p
17-19	20-22	0,267	0,127	0,092
	23 ve üzeri	-0,148	0,161	0,630
20-22	17-19	-0,267	0,127	0,092
	23 ve üzeri	-0,415	0,151	0,018
23 ve üzeri	17-19	0,148	0,161	0,630
	20-22	0,415	0,151	0,018

Kişisel ve mesleki gelecek boyutunda, öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı farklılığın hangi yaş aralıklarından kaynaklandığını tespit etmek için yapılan tukey testi incelendiğinde; farklılığın 20-22 ile 23 ve üzeri yaşlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre 23 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin, 20-22 yaş aralığındaki öğrencilere kıyasla kişisel ve mesleki gelecek beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aşağıda Tablo 11’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre bölüm değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 11. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Bölüm Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Bölüm	N	Ort.	Std. Sapma	f	p
Ekonomik Gelecek	Muhasebe ve Vergi	111	2,12	0,937	2,808	0,040
	Bankacılık ve Sigortacılık	40	2,54	0,860		
	Büro Yönetimi	34	2,30	0,820		
	Diğer	104	2,43	1,028		
Sosyal Gelecek	Muhasebe ve Vergi	111	2,11	0,825	4,250	0,006
	Bankacılık ve Sigortacılık	40	2,63	0,877		
	Büro Yönetimi	34	2,11	0,994		
	Diğer	104	2,27	0,707		

Eğitsel Gelecek	Muhasebe ve Vergi	111	2,59	1,012	0,813	0,488
	Bankacılık ve Sigortacılık	40	2,82	1,027		
	Büro Yönetimi	34	2,65	0,945		
	Diğer	104	2,54	1,118		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	Muhasebe ve Vergi	111	3,82	1,028	0,084	0,969
	Bankacılık ve Sigortacılık	40	3,85	1,062		
	Büro Yönetimi	34	3,74	1,290		
	Diğer	104	3,81	0,633		

Tablo 11’de gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının, öğrencilerin kayıtlı oldukları bölüme göre anlamlı farklılığı test etmek amacıyla yapılan Anova testi incelendiğinde; eğitsel gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek boyutlarında, öğrencilerin kayıtlı oldukları bölüme göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. ($p>0,05$). Ancak ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarının öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için tukey testi uygulanmıştır. Aşağıda Tablo 12’de ekonomik gelecek boyutunun öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre tukey testi sonucu yer almaktadır.

Tablo 12. Ekonomik Gelecek Boyutunun, Bölüm Değişkeni Açısından İncelenmesinde Tukey Testi Bulguları

Grup (i)	Grup (j)	Fark (i-j)	Standart hata	p
Muhasebe ve Vergi	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,422	0,176	0,048
	Büro Yönetimi	-0,181	0,187	0,766
	Diğer	-0,309	0,130	0,050
Bankacılık ve Sigortacılık	Muhasebe ve Vergi	0,422	0,176	0,048
	Büro Yönetimi	0,241	0,222	0,699
	Diğer	0,113	0,177	0,919
Büro Yönetimi	Muhasebe ve Vergi	0,181	0,187	0,766
	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,241	0,222	0,699
	Diğer	-0,128	0,188	0,905
Diğer	Muhasebe ve Vergi	0,309	0,130	0,050
	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,113	0,177	0,919
	Büro Yönetimi	0,128	0,188	0,905

Ekonomik gelecek boyutunda öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre anlamlı farklılığın hangi bölümlerden kaynaklandığını tespit etmek için yapılan tukey testi incelendiğinde; muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin ekonomik gelecek beklenti düzeylerinin, bankacılık ve sigortacılık bölümü ile diğer bölüm öğrencilerine kıyasla daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Aşağıda Tablo 13’te Sosyal gelecek boyutunun öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre tukey testi sonucu yer almaktadır.

Tablo 13. Sosyal Gelecek Boyutunun, Bölüm Değişkeni Açısından İncelenmesinde Tukey Testi Bulguları

Grup (i)	Grup (j)	Fark (i-j)	Standart hata	p
Muhasebe ve Vergi	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,521	0,152	0,004
	Büro Yönetimi	0,001	0,162	1,000
	Diğer	-0,161	0,113	0,380
Bankacılık ve Sigortacılık	Muhasebe ve Vergi	0,521	0,152	0,004
	Büro Yönetimi	0,522	0,193	0,035
	Diğer	0,360	0,154	0,091
Büro Yönetimi	Muhasebe ve Vergi	-0,001	0,162	1,000

	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,522	0,193	0,035
	Diğer	-0,162	0,163	0,752
Diğer	Muhasebe ve Vergi	0,161	0,113	0,380
	Bankacılık ve Sigortacılık	-0,360	0,154	0,091
	Büro Yönetimi	0,162	0,163	0,752

Sosyal gelecek boyutunda öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre anlamlı farklılığın hangi bölümlerden kaynaklandığını tespit etmek için yapılan tukey testi incelendiğinde; bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin sosyal gelecek beklenti düzeylerinin, muhasebe ve vergi bölümü ile büro yönetimi bölüm öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aşağıda Tablo 14'te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarına göre aile gelir düzeyi değişkenine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 14. Gelecek Beklentisi Ölçeğinin Aile Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Aile Gelir Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	f	p
Ekonomik Gelecek	0-10.000TL	140	2,26	0,935	0,672	0,570
	11.000-20.000TL	51	2,23	0,860		
	21.000-30.000TL	39	2,45	0,961		
	31.000TL ve üzeri	59	2,39	1,101		
Sosyal Gelecek	0-10.000TL	140	2,25	0,859	0,445	0,721
	11.000-20.000TL	51	2,31	0,824		
	21.000-30.000TL	39	2,30	0,757		
	31.000TL ve üzeri	59	2,14	0,865		
Eğitsel Gelecek	0-10.000TL	140	2,65	1,005	0,766	0,514
	11.000-20.000TL	51	2,66	0,945		
	21.000-30.000TL	39	2,65	0,953		
	31.000TL ve üzeri	59	2,43	1,052		
Kişisel ve Mesleki Gelecek	0-10.000TL	140	3,75	0,992	0,563	0,640
	11.000-20.000TL	51	3,78	0,926		
	21.000-30.000TL	39	3,87	0,977		
	31.000TL ve üzeri	59	3,94	0,945		

Tablo 14'te gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının, öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı farklılığı test etmek amacıyla yapılan Anova testi incelendiğinde; gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. ($p>0,05$).

4. Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırmada, Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe dersi alan öğrencilerin gelecek beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin gelecek beklentileri, çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, okuduğu bölüm, sınıf, okuduğu programı isteyerek tercih edip etmeme, aile gelir düzeyi, akrabalar arasında muhasebe mesleği icra eden olup olmaması ve ikamet ettiği bölge) karşılaştırılmıştır.

Bir bütün olarak gelecek beklentisi ölçeğinin boyutları analiz edildiğinde, öğrencilerin katılım düzeylerine göre, en yüksek katılım düzeyinin 3,81 ortalama ile kişisel ve mesleki gelecek boyutunda gerçekleştiği belirlenmiştir. Bunu sırasıyla 2,61 ortalama ile eğitsel gelecek boyutu, 2,30 ortalama ile ekonomik gelecek boyutu izlerken, en düşük katılım düzeyinin 2,24 ortalama ile sosyal gelecek boyutunda gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin genel olarak ekonomik gelecek ile ilgili beklentilerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bu yönde bir tutum oluşturması, ekonominin makro düzeyde belirsizlikler taşıması ve enflasyonist yapısından kaynaklandığı biçiminde yorumlanabilir. Sosyal gelecek

boyutunda, öğrencilerin gelecekte sosyal çevre ilişkilerinin zayıflayacağını ve aile-akraba ilişkilerinin azalacağını düşünmektedirler. Eğitsel boyut incelendiğinde ise öğrencilerin eğitim imkânlarının iyileşeceğine yönelik beklentileri diğer eğitsel boyuttaki ifadelerle kıyasla daha sınırlı olduğu ve ailelerin eğitim sürecindeki rollerinin artacağı yönündeki beklentileri görece daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Eğitim imkanlarının iyileşmesi, ekonomik koşulların iyileşmesi düzeyi ile ilişkisi olduğu düşünüldüğünde, makro düzeyde ekonomik şartların iyileşeceğine dair öğrencilerin beklentilerinin düşük olması, eğitim imkânlarında da beklentilerini düşürdüğü söylenebilir. Bu süreçte ailelere daha fazla eğitim maliyeti yükleneceğinden eğitimde ailelerin daha aktif rol almaları gerektiği düşünülebilir.

Öğrencilerin gelecek beklentilerinin en yüksek düzeyde olduğu boyut, kişisel ve mesleki gelecek boyutu olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç, literatürde gelecek beklentisi ile ilgili yapılan araştırmalarla aynı yöndedir (Şimşek, 2015; Yavuzer vd, 2005). Kişisel ve mesleki gelecek boyutunda öğrencilerin öz yeterlilik, toplumsal katkı ve saygınlık gibi kişisel gelişim ve sosyal statü kapsamında güçlü bir beklenti içinde oldukları, buna karşın öğrencilerin mesleklerine sağlayacakları katkıyla kariyerlerinin gelişimi konusunda daha temkinli bir tutum içinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada ayrıca öğrencilerin gelecek beklentilerinin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, okuduğu bölüm, sınıf, okuduğu programı isteyerek tercih edip etmeme, aile gelir düzeyi, akrabalar arasında muhasebe mesleği icra eden olup olmaması ve ikamet ettiği bölge) farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için fark analizleri yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin cinsiyetleri ile gelecek beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ulaşılan bu sonuç (Oettingen ve Meyer (2002), Zengin ve Şengel (2020) ve Işık ve Bahat (2021)) araştırmalarından farklı olmakla birlikte; Şimşek (2012), Tekin ve Akgemci'yi (2018) ve Demirel, Çuhadar ve Arslan (2019)'u desteklemektedir.

Cinsiyet ile ilgili yapılan çalışmalarda, Tuncer (2011), Üzüm ve Uçkun (2015), Tosun ve Günütaş (2018), Korkmaz, Çiçek ve Tektaş (2018) ile Taştepe ve Duramaz (2022) araştırmalarında kızların gelecek beklentilerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun tam aksine Oettingen ve Meyer (2002), Zengin ve Şengel (2020) ile Işık ve Bahat (2021) ise araştırmalarında erkelerin gelecek beklentilerinin kızlara oranla daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Bir başka analizinde, öğrencilerin akrabaları arasında muhasebe mesleğini icra edip etmeme durumuna göre gelecek beklentilerinin anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Buna karşın, öğrencilerin okudukları programı isteyerek tercih etme durumuna göre yapılan t-testi analizinde, gelecek beklentisi boyutlarından ekonomik gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek boyutlarında, anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu sonuca göre okuduğu programı isteyerek tercih eden öğrencilerin ekonomik gelecek ile kişisel ve mesleki gelecek boyutlarının anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının, öğrencilerin bulunduğu sınıfa göre anlamlı farklılığı test etmek amacıyla yapılan analizde ise ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. 2. sınıf öğrencilerinin ekonomik gelecek beklentisi ve sosyal gelecek beklentisi boyutlarına ilişkin görüşlerinin 1. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre daha olumlu olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Ulaşılan bu sonuç (Tuncer (2011), Üzüm ve Uçkun (2015), Tekin ve Akgemci (2018) ve Taştepe ve Duramaz (2022)) araştırmalarından farklı olmakla birlikte; Şimşek (2012) ile Işık ve Bahat'ı (2021) destekler niteliktedir.

Öğrencilerin ikamet ettikleri bölge ile kişisel ve mesleki gelecek beklentileri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Güneydoğu Anadolu bölgesinde ikamet eden öğrencilerin kişisel ve mesleki gelecek beklentilerinin diğer bölgelerde ikamet eden öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç (Tuncer (2011), Üzüm ve Uçkun (2015), Işık ve Bahat (2021) ve Taştepe ve Duramaz (2022)) araştırmalardan farklı olmakla birlikte; Zengin ve Şengel'i (2020) destekler niteliktedir. Zengin ve Şengel (2020) araştırmalarında, öğrencilerin yaşları arttıkça beklentileri azalmaktadır sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmamızda yapılan Anova analizinde ise 23 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin, kişisel ve mesleki geleceklerine daha olumlu baktıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmamızın aksine bazı araştırmalarda (Tuncer, 2011; Işık ve Bahat, 2021; ve Taştepe ve Duramaz, 2022) öğrencilerin gelecek beklentileri ile yaşları arasında anlamlı farklılık görülmemektedir. Ayrıca gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının öğrencilerin aile gelir

düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Elde edilen bulgular literatürdeki benzer araştırmalarla (Tuncer, 2011; Şimşek, 2012; Üzümlü ve Uçkun, 2015; Demirel, Çuhadar ve Arslan, 2019; Işık ve Bahat, 2021; ve Taştepe ve Duramaz, 2022) benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın son analizde, gelecek beklentisi ölçeğinin alt boyutlarının öğrencilerin okudukları bölüme göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Analizde, ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarının öğrencilerin kayıtlı olduğu bölüme göre anlamlı fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, ekonomik gelecek boyutunda, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerine ve diğer bölüm öğrencilerine kıyasla ekonomik gelecek beklentilerinin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal gelecek boyutunda da bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin, muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerine ve büro yönetimi öğrencilerine kıyasla sosyal gelecek beklentilerinin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, (Tuncer (2011) ve Taştepe ve Duramaz (2022)) araştırmalarından farklı olmakla birlikte; Işık ve Bahat (2021) ile benzerlik göstermektedir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin ekonomik gelecek konusunda kaygı taşıdıkları ancak, kişisel ve mesleki gelecek beklentilerinin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda meslek yüksekokullarında öğrencilere yönelik kariyer planlama, mesleki rehberlik ve sektörle işbirliği faaliyetlerinin artırılması öğrencilerin mesleklerine yönelik farkındalıklarını ve geleceğe ilişkin olumlu beklentilerini güçlendireceği düşünülmektedir. Bu araştırma Harran Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe dersi alan öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. İleride yapılacak olan araştırmalarda farklı şehirlerde yer alan meslek lisesi ve üniversite öğrencilerine uygulanarak karşılaştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Aksu, İ. ve Tursun, M. (2018). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyon Ve Beklenti Düzeylerinin Akademik Başarılarına Etkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9(2), 17-31.
- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 125-142.
- Atabay, İ. (2020). Meslek Mensuplarının Muhasebe Mezunlarından Beklentileri Ve Beklenti Boşluğu: Balıkesir İli Uygulaması. *The Journal of Accounting and Finance*, (88), 313-330.
- Ataman, M. B., (2022). Türkiye (Selçuk Üniversitesi) ve Azerbaycan'da (Gence Üniversitesi) Eğitim Gören Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin Gelecek Beklentisi, Mesleki Kaygı ve Kariyer Uyum Yeteneği Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, Konya.
- Ay, M. F. (2020). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 743-758.
- Aytar, O. ve Soylu, Ş. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Günümüz Ve Gelecek Algısı: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 328-337.
- Baş, N. ve Altun, F. (2020). Ortaokul Öğrencilerindeki Gelecek Beklentilerinin Açıklanmasında Okula Bağlılık, Okul Yaşam Kalitesi Ve Akademik Başarının Rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 197-213.
- Bekçi, İ., Apalı, A. ve Köse, E. (2020). Muhasebe Meslek Adayı Öğrencilerin Stajdan Beklentileri Ve Bu Beklentilerin Gerçekleşme Durumunu Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 13(3), 603-620.
- Çiftçi, N. ve Sarman, A. (2024). The Effect of Future Expectation on Happiness and Healthy Lifestyle Belief in Adolescents: A Structural Equality Model. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 33(1), 138-144.
- Demirel, M., Çuhadar, A. ve Arslan, F. (2019). Lisansüstü Eğitim Gören Öğrencilerin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi, the Journal Of Social Sciences*, 6(39), 72-80.

- Elam, D. ve Mendez, F. (2010). *Career Expectations of Accounting Students*. American Journal of Business Education, 3(5), 71-80.
- Elo, T., Pätäri, S., Sjögren, H., ve Mättö, M. (2024). Transformation of skills in the accounting field: The expectation–performance gap perceived by accounting students. *Accounting Education*, 33(3), 237–273. <https://doi.org/10.1080/09639284.2023.2191289>
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz* (4. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güzel, B.E. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Dayalı Matematik Öğreniminin Bilimi Tanıma, Yaşam İle İlişki Kurma, Öğrenmeyi Öğrenme, Sorgulayarak Ve İletişim Kurarak Öğrenme Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 135-149.
- Helm, C. (2015). Determinants of competence development in accounting in upper secondary education. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 7(1), 10.
- Işık, M. ve Bahat, İ. (2021). Yükseköğretim Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Örneği. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 17-35. Doi: 10.19160/e.ijer.927240
- Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS Uygulamalı. Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri Ve Yayın Etiği*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Korkmaz, E. Çiçek, C. ve Tektaş, N. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Ve Yaşam Memnuniyetleri İlişkisi; Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Örneği. *II. International Symposium on Economics, Finance and Econometrics*, December 6-7, Bandırma/Balıkesir
- Oettingen, G. ve Mayer, D. (2002). The Motivating Function Of Thinking About The Future: Expectations Versus Fantasies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(5), 1198-1212.
- Şanlı, T. ve Saraçlı, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(11), 25-36.
- Şimşek, H. (2012). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 90-109.
- Taştepe, Ö. ve Duramaz, S. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu Örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 125-140. Doi: 10.18026/cbayarsos.1081065
- Tekin, İ. Ç. ve Akgemci, T. (2018). Çağrı Merkezi Hizmetleri Bölümü Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Selçuk Üniversitesi örneği. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (11), 151-164.
- Tosun, Ü., ve Güntaş, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Beklentileri İle Empati Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: KKTC Örneği. *European Journal Of Managerial Research (EUJMR)*, 2(2), 23-38.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 6(2), 935-948.
- Üzüm, B. ve Uçkun, S. (2015). Büro Yönetimi Ve Yönetici Asistanlığı Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Kariyer Geleceği Beklentilerinin Ölçülmesi: Kocaeli MYO Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 3, Mayıs, 71-80.
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F., & Sertelin, Ç. (2005). Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri. *HAYEF Journal of Education*, 2(2), 93-103.
- Zengin, B. ve Şengel, Ü. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Gelecekleriyle İlgili Kaygı Ve Beklentilerinin Belirlenmesi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 435-454.
- Yök Atlas <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>
- <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 05 Şubat 2026